



Tekst: Suzanne Visser • Fotografie: Wilco van Dijen

Een jaar lang feedback geven op Curriculum.nu

‘Iedereen mag expert zijn’

Kindcentrum het Talent is een van de 84 ontwikkelscholen die het afgelopen jaar meewerkten aan Curriculum.nu. Met hun feedback kon het landelijke ontwikkelteam de curriculumvoorstellen verder aanscherpen. Andersom deden de leerkrachten van het Talent inspiratie op voor hun eigen school, vertelt directeur Anja Jansen. “We hebben echt een groei doorgemaakt.”

“Dit voorjaar vroegen we ons even af waar het met het leergebied Mens & natuur naartoe ging”, zegt Anja Jansen. “De curriculumherziening was al een jaar bezig en wij hadden het idee dat de voorstellen nog alle kanten op konden, zo breed waren ze nog. Maar ineens kwam er schot in. Aan het begin van de zomer zeiden we tegen elkaar: wow, ja, nú zien we vanuit de visie de bouwstenen voor het nieuwe curriculum ontstaan.”

3 O-Leren

Anja geeft leiding aan kindcentrum het Talent, een basisschool met ruim 225 leerlingen in het Brabantse Asten. Het afgelopen jaar waren zij een van de ruim tachtig ontwikkelscholen die structureel feedback gaven op voorstellen voor het nieuwe curriculum van het basis- en voortgezet onderwijs. Voor de leerkrachten van het Talent was dat geen onbekend terrein: zij zijn gewend hun eigen schoolcurriculum vorm te geven.

Vier jaar geleden begon hun school met een nieuw onderwijsconcept, passend bij de voorgeschiedenis (voorloperschool op het gebied van Wetenschap & technologie), de regionale situatie (Asten ligt in Brainportregio Eindhoven), en het gedachtengoed van Human Dynamics. Het nieuwe concept kreeg de naam 3 O-Leren mee: onderzoeken en ontwerpen in een ondernemende context. Sinds drie jaar werkt de school ook in een nieuw gebouw, dat helemaal past bij dit concept.

Een kenmerk van de school is dat het onderwijs thematisch van opzet is. In elk schooljaar komen zes thema's aan bod, waarvan er twee schoolbreed worden uitgevoerd. De leerkrachten stellen zelf de thema's vast en ontwikkelen alle lessen. Daarbij gebruiken ze onder meer de leerlijnen van SLO als vertrekpunt. Hoewel de leerkrachten inmiddels vier jaar bezig zijn, hebben ze voor hun gevoel nog veel te leren, zegt Anja. “Je wordt toch weleens onzeker als je alle bestaande methodieken aan de kant zet. Leerkrachten zeggen soms tegen mij: doen we het wel goed? Voldoet datgene wat wij de leerlingen bieden, wel aan alle eisen? Daarom was het heel fijn om op een onderwerp dat bij ons past, met de landelijke curriculumontwikkeling te kunnen meekijken.”

Klankbord

Anja hoefde dus niet lang na te denken toen het bericht kwam dat er ontwikkelscholen werden gezocht. “Sowieso vond ik het geweldig dat het veld betrokken

werd in de zoektocht naar een nieuw curriculum. Rond de start van Curriculum.nu ben ik naar British Columbia in Canada geweest om te kijken hoe ze het daar aanpakten en ook daar werd het nieuwe curriculum samen met het veld ontwikkeld.”

In het Nederlandse proces functioneerden de ontwikkelscholen vooral als klankbord voor de leraren en schoolleiders in de landelijke ontwikkelteams. Gedurende anderhalf jaar keken ze naar de voorstellen waar de ontwikkelteams mee kwamen. “In ons geval ging het om Mens & natuur, omdat daar technologie in zit, wat past bij ons profiel”, zegt Anja. “Het ontwikkelteam zette steeds voorstellen en vragen klaar in een digitale omgeving. Onze leerkrachten keken er zelf naar en haalden ook reacties op bij leerlingen en ouders. Daar maakten we per ronde één analyse van en die gaven we terug aan het ontwikkelteam. Ook hebben we deelgenomen aan landelijke bijeenkomsten.”

“We hebben het afgelopen jaar echt stappen gezet.”

Iedereen expert

De winst zat niet alleen op landelijk niveau, zegt Anja. “Ook voor ons is het goed geweest. Alle ontwikkelscholen kregen van Curriculum.nu de vraag om hun ervaringen met andere scholen te delen. Op zich deden we dat al binnen de groep Brainportscholen waarvan we lid zijn. Maar nu kregen we ook van andere scholen de vraag of ze bij ons konden langskomen om te kijken wat we doen en met ons team in gesprek te gaan. Dat zet je aan het nadenken: hoe werken wij eigenlijk? Hoe leren wij van elkaar? Soms voelt het ongemakkelijk: wie ben ik om anderen te vertellen wat ze kunnen doen? Tegen een leerkracht die met deze vraag bij mij kwam, heb ik gezegd: op dit gebied ben jij de expert. Dat besef, dat iedereen in de school op een gebied expert mag zijn, is een aspect van schoolontwikkeling dat Curriculum.nu heeft bevorderd. Ook persoonlijk hebben leerkrachten een groei doorgemaakt, in hun rol van curriculumontwikkelaar of kartrekker. Sommigen hebben aangegeven dat ze zich hierin verder willen scholen.”

Samen voorbereiden

Anja ziet dat haar leerkrachten meer vertrouwen hebben gekregen in de curriculumontwikkeling op school. “We hebben het afgelopen jaar echt stappen gezet. Zo hebben we lesformats gemaakt waarmee leerkrachten de thema's voor hun eigen lessen kunnen uitwerken zonder dat ze het gevaar lopen leerdoelen of

doorlopende leerlijnen uit het oog te verliezen. We bereiden onze lessen na schooltijd nu ook samen voor. Dat levert interessante ontdekkingen op, bijvoorbeeld dat een thema als Mens & natuur ook raakvlakken heeft met rekenen en taal. Verder zijn we bezig met formatief toetsen – moeten we toe naar andere rapporten? – en hebben we de ontwikkeling van een digitaal leerlingportfolio in gang gezet, waar alle leerdoelen en leerlijnen in zitten. Elke leerkracht kan dan voor leerlingen opdrachten op maat klaar zetten.”

Volgende ronde

En de voorstellen voor het nieuwe curriculum zelf? “Wij zijn enthousiast over de manier waarop in alle curriculumvoorstellen met verbindende thema’s wordt gewerkt. Dat past heel goed bij de schoolbrede thema’s waarmee wij werken. Voor Mens & natuur hebben de meest recente voorstellen een helderheid gebracht waar we blij mee zijn. Als ontwikkelschool hebben we toegang gekregen tot een website die inzicht geeft in alle grote bouwstenen en in de overlap tussen leergebieden. Tijdens een bijeenkomst eind juni zag je dat dit voor iedereen meer duidelijkheid biedt. Voor ons zijn de voorstellen nu herkenbaar. We zien waar het nieuwe curriculum naartoe gaat, zeker voor Mens & natuur. Ik hoop dan ook dat de minister akkoord gaat. Wel denk ik dat het belangrijk is om in de volgende ronde ook scholen te betrekken die nog niet actief met hun curriculum bezig zijn. Ik heb de indruk dat er echt nog scholen zijn die niet weten wat er gaat gebeuren.”

Klein beginnen

In voorbereiding daarop is het goed om op kleine schaal met het curriculum aan de slag te gaan, vindt Anja. “Het maakt niet uit met welk vakgebied je begint, kijk vooral wat er in je school allemaal voor moois aanwezig is. Welke leerkracht heeft de moed om iets anders te gaan doen? Wie durft er de komende veertien dagen te experimenteren met rekenen? Serveer initiatieven niet meteen af als ze niet leiden tot iets wat je kunt toetsen. Begin met proeftuintjes en faciliteer deze. Kijk wat past: misschien wil je geen eigen curriculum maken, maar vrijere methodieken als bijvoorbeeld IPC, het International Primary Curriculum, gebruiken. Hoe dan ook: als je leerkrachten meer autonomie geeft in het omgaan met het curriculum, zul je verstandig staan van wat er gebeurt. Curriculumontwikkeling moet liggen bij de leerkrachten: alleen zij weten welke klassen ze voor zich hebben. Maar leerkrachten zullen dan wel in professionele leergemeenschappen moeten samenwerken. Want werken aan het curriculum kun je niet alleen.”

De voorstellen komen echt uit het werkveld

Op 10 oktober krijgt minister Slob de bouwstenen voor een nieuw curriculum in het primair en voortgezet onderwijs aangeboden. Ingrid Brummelman is directeur bij Curriculum.nu, de projectorganisatie die in opdracht van een groot aantal onderwijsorganisaties de afgelopen tijd het traject Curriculum.nu heeft gecoördineerd. Hoe is dat verlopen? Wat viel mee, wat viel tegen? En wat kunnen scholen de komende tijd verwachten?

Ieder curriculum heeft van tijd tot tijd onderhoud nodig. Wat maakt Curriculum.nu anders?

“Het unieke is dat leraren ditmaal *in the lead* zijn. De voorstellen voor het nieuwe curriculum zijn niet gemaakt door vakexperts, maar afkomstig van teams van leraren en schoolleiders. Zij hebben wel intensief met deskundigen samengewerkt, maar de voorstellen komen uit het werkveld. Dat is in Nederland niet eerder gebeurd.”

In hoeverre hebben alle leraren en schoolleiders de kans gehad mee te denken?

“Ze konden natuurlijk niet allemaal meedoen aan een ontwikkelteam, maar ze hebben wel allemaal kunnen meedenken. In totaal zaten er 125 leraren en 18 schoolleiders in 9 ontwikkelteams. Daarnaast hebben leraren en schoolleiders van 84 ontwikkelscholen systematisch feedback gegeven op de voorstellen. Ook hebben veel docenten meegedacht tijdens bijeenkomsten in het land. En tot slot kon iedere leraar of schoolleider via de website rechtstreeks feedback geven op de voorstellen.”

Hoe zet je ‘teachers in the lead’ bij curriculumherziening? Moesten jullie zelf het wiel uitvinden?

“Nee, in het buitenland gebeurt het ook. Wij hebben ons in het bijzonder laten inspireren door de manier waarop dit in verschillende provincies in Canada is aangepakt. Daar zijn ze inmiddels al wat verder en zijn de nieuwe curricula deels ingevoerd.”

Is het proces soepel verlopen? Wat viel mee, wat viel tegen?

“We hebben met brede ontwikkelteams gewerkt – op en vo samen – en dat heeft heel goed uitgepakt. De teamleden leren veel van elkaar en van wat er in de andere onderwijstypes gebeurt en dat is belangrijk voor de samenhang in de voorstellen. Maar we hebben